

BOOKA.

Knjiga **224**

HANA PIŠČEVIĆ
IGRAČKA-PLAČKA

© Hana Pišćević, 2025.

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Lazara 12

office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA

Sanja Bogićević

LEKTURA

Borka Slepčević

KOREKTURA

Nevena Bojčić

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Nikola Garović

ŠTAMPA

DMD štamparija

Beograd, 2025.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez
pismene saglasnosti izdavača.

HANA PIŠČEVIĆ
IGRAČKA-PLAČKA

Mom čoporu – mami i tati, Eni i Reski

I svima onima koji više ne žele da se kriju

O presrećna ptico,
šta te to tako ushićuje?

Džon Stajnbek
Zima našeg nezadovoljstva

Volim da mislim kako mi je napisala to pismo kao orden ljubavi prema našem obezglavljenom prijateljstvu. Ili makar iz lažne nostalgije prema vremenima u kojima su ljudi slali pisma. Ali previše toga se dogodilo da bih bila toliko naivna. Uradila je to, jednostavno, kako bi konačno progovorila. Znala je da bih ja odmah uzvratila da mi je išta od toga rekla uživo, da bih nastavila da pričam dok ona ćuti, onako kako smo još kao deca naučile. Zato mi je istinu, umesto u lice, ispljunula na papir. To je verovatno i najveća prednost pisma, dijalog se odvija između dva monologa vremenski savršeno udaljena. Preko potrebna dramska pauza. Želela sam da je pozovem telefonom, iz straha od onog što je unutra, i da joj kažem da ako stvarno postoji blagoslov nesrećnog detinjstva, kako kaže moja majka, onda postoji i kletva srećnog detinjstva. Rekla bih joj da nisam ja postavila ta prokleta vrata i da sam želela da ih srušim isto koliko i ona, ako ne i više. Možda bih joj čak i rekla da je to težak kofer koji vučeš sa sobom otkad naučiš da hodaš, koji ne smeš da ostaviš ni na tren, da ti ga neko ne ukrade ili da

te ne optuži da si ga ti nekom ukrala. Jer ljudi gledaju na nas kao na lopove, kao da zbog nas nije bilo za njih, i zato sam stalno trčala, brzo, spretno i bez daha, onako kako sam kao dete naučila. Ali otvorila sam pismo i prestala sam da trčim, raspakovala sam kofer i ne krijem ga više ni od koga.

Brzi voz ide sporo i staje na previše stanica, proverava koliko su putnici sigurni u to gde žele da stignu. Dobra stvar kod putovanja je to što si sve vreme negde između onoga gde si bio i onoga gde ćeš tek biti. On koji sedi prekoputa mene, skoro ritualno, rukom namešta nabore na šortsu. Stežem pismo, neko bi mogao da mi ga ukrađe. Požutelu kovertu izlizanih čoškova. On ćutke gleda kroz prozor. Jedan je od onih ljudi koji umeju da ćute, ali njegovo ćutanje ne liči na Lu. Lu nije ćutala zato što je to umela, kada je ona ćutala, uvek se činilo da je to zato što su joj usta zašivena. Kada bi joj neko, kao vuku, prerezao stomak, unutra bi našao gomilu zarobljenih reči. Bio je u majici kratkih rukava sa džepom na levoj strani, džepom koji je bio spreman da nosi svakojake stvari, ali je ipak bio prazan. Naglo sam se promeškoljila u sedištu i stisnula pismo u ruci zarivši nokte u zatvorenu kovertu. Lu bi mi sad verovatno rekla da sam patetična i da džepovi na majici ionako nisu tu da bi se u njima nešto držalo. Okrenuo se i pogledi su nam se sreli. Imala sam potrebu da mu kažem da ni ja ne znam šta je napisala, ali pre nego što sam išta stigla da kažem, on se nasmejao. Pomisli sam da zna šta je unutra i osetila olakšanje.

Alkosa što spava
usred Central parka
i lovca na lava
usred šumskog mraka,
kineskog zubara
i britanskog kralja,
sve ih isti valjak
podjednako valja.
Lepo, lepo, fino
lepo, lepo, fino
lepo, lepo, fino
tol'ko raznih ljudi
pod istom mašinom.

Kurt Vonegat
Kolevka za macu

JAJE

Na stolu bi uvek bila drugačija torta, nekad u obliku životinje, nekad sa ispisom od šlaga, a nekad samo kockasta i čokoladna. Za moj rođendan mama bi obavezno kupila poklon i za Lu, a tata bi mi šaputao da je pustim da zajedno duvamo svećice. Mrzela sam da delim rođendan. Da sam mogla, držala bih sve u rukama, tortu, poklone i goste, da mi ništa ne ispadne.

Napunila sam šest godina i kuća je bila puna rodbine, prijatelja i dece. Volela sam što je to samo moj dan i mislila sam da sam se samo ja na celom svetu tada rodila. Kada su gosti otišli, Lu je uzela poklon koji je dobila od mojih roditelja i pre nego što je stigla da otvori vrata koja su vodila u suteran, pozvala sam je da idemo napolje. Poslušno je spustila poklon i pošla za mnom. Šake su mi bile pune crvenih bobica koje sam nabrala iza kuće. Lu je strpljivo sedela na stolici ispred ulaznih vrata i mlatarala svojim dugim, mršavim nogama. Gurala sam joj bobice naizmenično u obe nozdrve i naglas brojala koliko može da ih stane. Odjednom je prostenjala da ne može da diše. Nozdrve su joj se raširile i debeli nos na mršavom licu stajao joj je smešno. Prasnula sam u smeh.

„Prestani, Savina, neću više.“

„Zamisli da si riba i da imaš škrge.“

„Ali ne mogu da dišem.“

„Pa diši na škrge.“

Skočila je sa stolice i okrenula mi leđa pokušavajući da isprazni nos. Iz džepa sam izvadila još šaku bobica željna da ih sve uguram u njen duguljasti nos, ali ona je šakama prekrila lice. Nisam znala da se igra završila kao što ni dan-danas ponekad ne znam.

„Ne umem da dišem na škrge. Ugušiću se“, govorila je ljutito ali nije plakala.

„Misliš udaviti? Ribe se dave u vodi.“

„Dobro, udaviću se.“

Besno sam udarila šakama o butine: „Igra je propala!“

Ništa nije odgovorila pa sam snuždeno pokušala da izvučem bobice iz njenih uskih nozdrva, ali svakim potezom gurala sam ih sve dublje. Osetila sam kako mi se vreo talas spušta niz kičmu. Pomislila sam da će Lu umreti i da će mi roditelji oduzeti poklone koje sam dobila za rođendan.

„Ne mogu da ih izvadim“, rekla sam u panici.

Bila sam ubeđena da će morati da joj odseku nos i da će onda zaista disati na škrge. Zamislila sam je u akvarijumu kako me nemo gleda kroz staklo. Osetila sam kako mi se oči pune suzama. Dok sam dozivala tatu, pitala sam se da li sam stvarno preterala. Za sve to vreme, Lu je ispred ulaza ćutke i ispravljene kičme sedela na stolici, samo sada više nije mlatarala svojim mršavim nogama. Izgledalo je kao da čeka da joj odrube glavu.

Tata je smireno i nežno izvadio bobice pincetom, jednu po jednu. Kada je iz desne nozdrve vadio poslednju,

onu koja je bila najdublje zaglavljena, upozorio ju je da će malo boleti. Zato sam joj pružila ruku da je stisne. Rekla je da je spremna, a on je iščupao zgnječenu lopticu brzim potezom. Njeni mali prsti zarili su mi nokte u meso ali nije isпустиła nikakav zvuk. Nije čak ni plakala. Pomislila sam da sam se uzalud osećala loše. Kasnije su me roditelji posadili na kauč i pitali da li shvatam koliko je glupo to što sam uradila. Lagala sam da shvatam, a u stvari sam pokušavala da se setim ukupnog broja bobica. Potražila sam Lu da se igramo, ali vrata koja su nas delila bila su zaključana. Čuli smo njenog tatu kako viče, a potom i zaglušujuću tišinu koja je uvek bila strašnija od buke. Svi smo to čuli, ali nismo o tome govorili, kao ni o mnogim drugim stvarima.

U to vreme Lu je nosila dva para hulahopki ispod odeće kako bi delovala deblje. Jednom sam joj poklonila cvetnu haljinu koju sam prerasla jer je ona, iako je rasla brže od mene, bila mršava pa joj je moja stara odeća odgovarala. Skinula je majicu i pantalone i otkrila par ljubičastih hulahopki... i iznad njih ljubičastu masnicu. Tada sam prvi put videla masnicu na rebrima. Mislila sam da one žive samo na dečjim kolenima. Ubola sam je prstom posred ljubičastog kruga.

„Šta ti je to?“

„Modrica.“

„Kako tu?“

„Pa modrica može da bude bilo gde, čak i u glavi.“

Nisam znala o čemu priča, verovatno nije ni ona, ali sam zapamtila tu rečenicu i mnogo kasnije sam pronašla njeno značenje.

Lu se ne zove Lu, barem ne u ličnoj karti ili pasošu. Zove se Luča, ali to malo ko zna. Njeni roditelji silno su želeli sina, toliko da su, čim je stomak krenuo da se nazire, obavestili prijatelje i rodbinu da čekaju dečaka. Ili je možda poštenije reći da je njen otac želeo sina a majka samo nije želela da ga razočara. Odlučili su da se zove Luka, njihov sin prvenac, tatina momčina, ali je iz stomaka izašla sićušna devojčica crne kose i blede puti, teška svega dva kilograma. Kad se rodila, nekoliko minuta nije plakala, baš kao ni godinama kasnije, kad je porasla. Otac joj je dao ime Luča. Luča znači svetlost, a ona je verovala da je svojim roditeljima tama. Uverena da je na ovom svetu mnogo lakše biti muškarac, s petnaest godina je samu sebe prozvala Lu, po prva dva slova svog nesuđenog imena. Lagala je oca da je Lu nadimak za Luču i da su joj taj nadimak nadenuli prijatelji. Iz današnje perspektive, čini mi se da joj je taj slog koji joj je ubrzo postao i ime pružio autosugestivni osećaj muškosti koji joj je pomogao da se oseća snažno ili makar ravnopravno u društvu. A možda joj je samo zvučao dovoljno besmisleno i kratko, bez tereta i očekivanja, baš onako kako je želela.

Odrasle smo zajedno, u istom gradu, pod istim krovom, u dve porodice. Njeni roditelji i ona doselili su se u mali suteran naše velike kuće kada smo imale pet godina. Nisam znala zašto su došli niti odakle, ali to deci i nije važno. Volela sam što sam dobila drugaricu s kojom po ceo dan mogu da se igram iako je, kada bi se smejala, imala osmeh koji je uvek isuviše naglo prestajao da bude osmeh. Sećam se da je suteran bio neokrećen i da je na zidu bila ikona Svetog Nikole koju je okačio njen otac i kog smo mi, kada smo malo porasle, potajno zvale Sveti Džoni. Ne sećam se kada sam je prvi put videla, bile smo suviše male, ali se dobro sećam svega ostalog. Delila su nas jedna vrata, ona koja paze da se svetovi ne preklope, da se ne pomešaju, da zauvek postoji hijerarhija.

Kada bi me neko sada pitao da opišem Lu, mislim da bih je prvo i bez razmišljanja zamislila kako jednom nogom trči a drugom hoda. Nikad nisam bila sigurna da li ona ide ka meni ili ja ka njoj. Kao kad sediš u parkiranim kolima, a kola pored tebe se kreću pa imaš osećaj da se i ti krećeš, eto takav je osećaj poznavati Lu.

Plašimo se bombe a nikad radijacije, to mi ovih dana prolazi kroz glavu. Strah od pucanja, varanja, svađe, afekta, batina, strah od velikih stvari. A šta je s onim malim, s onim što se dešava sporo i neprimetno? Kad ljubav krene da isparava ili kad razlike počnu da bole, ko će to da spase ako niko ne gleda u tom pravcu?

Kad ništa ne pukne, kad sve samo prestane da se vrti. Životi strpani u istu kutiju. Ali nekad je lakše patiti nego pustiti, jer čovek i ne zna šta pušta dok ne pusti. Lu je navikla da pušta, još kad je nasilno ostala bez svoje duge kose, zato što nju stvari ne pogađaju iznutra iako je mršava i lomljiva.

Uvek sam joj zamerala što ćuti i kad ima toliko toga da kaže, kao što je ona meni zamerala što pričam i kada bi trebalo da ćutim. Kad bih je srela na ulici, mislila sam da ju je neko izmislio, neko kome je bila potrebna da ćuti. Možda joj i zavidim što je ničija i što ništa nije njeno. A možda je i potajno mrzim što mi je poslala to pismo jer to znači da je sigurna da i dalje čekam. Bilo kako bilo, izrasle smo iz ljubavi, iz besa, iz igre i bunta. Ko zna iz čega sve, ali smo izrasle. Preživele smo bombe, sad još samo da preživimo radijaciju.

Mi smo imali psa, živio je sve dok mu svi delovi tela nisu otkazali. Neko nam ga je ostavio pred vratima, štene u kutiji, dok sam ja bila u maminom stomaku. Taj pas, Ića, brzo i lako postao je ravnopravan član naše porodice. Nije bilo kauča ili kreveta na kom on nije spavao i nije bilo putovanja na koje ga nismo vodili. Šetao je uvek bez povoca a ja sam prohodala da bih mogla da ga stignem. Sećam se da sam mislila da svi vole i poštuju životinje kao moja porodica, dok nisam primetila način na koji je Luin tata, a samim tim i Lu, s gađenjem gledao na dlake koje je pas ostavljao za sobom. Nikada ništa nije rekao ali psa nije mazio, gledao ga je s distancom i s nekom vrstom dominacije koja se meni činila neopravdanom. Jednom prilikom, kada je Ića zauzeo polovinu mog kreveta, Lu je rekla: Što ga ne izbacite napolje? Pas je za dvorište. Mislim da sam samo čekala da mi neko od njih konačno nešto zameri kako bih mogla da iskažem svoj prezir prema tome kako tretiraju životinje. Pokušala sam na sve načine da je ubedim da su psi najbolja bića na svetu, ali iz njenog pogleda delovalo je da pričam nemuštim jezikom. Kada sam završila, kada sam bila sigurna da sam doprla do nje, ona je mirno i naučeno izdeklamovala svoj

govor o tome zašto ljude i životinje ne treba mešati. Nisam verovala da misli išta od onog što je rekla, jer su joj ruke, često, skoro mehanički išle u pravcu psa, činilo se da njeno telo više od svega želi da mazi to biće. Govorila je sve ono što je njen otac govorio njoj. Nisam razumela zašto mu je toliko verovala, ali pretpostavljam da nam je kao deci potrebno da verujemo svojim roditeljima. Ili, još preciznije, da verujemo u svoje roditelje.

U periodu osnovne škole Lu su često bolele kosti jer je prebrzo rasla. Rasla je u nebo i stalno mi se činilo da će glavom probiti plafon svog suterena pravo u našu dnevnu sobu. Mislila sam da ni tu neće stati, nastaviće dok ne probije krov. Delovalo mi je da se čitava kuća trese iako je ona rasla tiho i tajanstveno, onako kako je i sve drugo radila. Njeno telo, telo devojčice, protiv njene volje razvlačilo se u devojku. Sećam se kad je prerasla svoj mali krevet pa su joj gola stopala visila s ivice kao podsetnik da je vreme da krene.

Dok je ona pokušavala da uhvati sopstveni rep, ja sam pokušavala da uhvatim njen. Bila sam niska i nerazvijena, bez ikakvih oblina i, gledajući s leđa, mogla sam lako da prođem kao dečak. Ponekad sam mislila da zato i jesam tako divlja, da je telo dečaka koje mi je pripalo krivo za sve. Iako sam stalno bila u pokretu, kada sam hodala, pravila sam male korake, delovalo je da nikuda ne žurim, a meni se činilo da uvek kaskam za Lu. Samo kada sam trčala, bila sam najbrža, ali to je zato što sam mislila da moram da bežim. Kada se osnovna škola bližila kraju, kada su krenule pripreme za prijemni, morala